

AGROTURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIIY IQTISODIYOTGA TA'SIRINI TAHLIL QILISH

Normuminov Salohiddin Sohibjonovich

Alfraganus University talabasi

Iqtisodiyot fakulteti

Iqtisodiyot (Tarmoqlari va sohalari) yo`nalishi

Email:nsalohiddin@inbox.ru

Annotatsiya: Mazkur ilmiy-publitsistik maqolada agroturizm sohasining O'zbekiston iqtisodiyoti, xususan, hududiy rivojlanishga ta'siri tahlil qilingan. Unda qishloq xo'jaligi va turizm sohaslarining integratsiyalashuvi natijasida yangi iqtisodiy imkoniyatlar, bandlikning oshishi, infratuzilma modernizatsiyasi va mahalliy aholi daromadlarining ko'payishi bilan bog'liq masalalar yoritilgan. Tadqiqot davomida O'zbekistonning turli viloyatlarida (Samarqand, Farg'ona, Qashqadaryo va Toshkent viloyatlarida) agroturizm loyihalarining amaliy natijalari o'rganilib, xorijiy tajriba bilan qiyosiy tahlil amalga oshirilgan.

Kalit so'zlar: Agroturizm, hududiy iqtisodiyot, qishloq xo'jaligi, barqaror rivojlanish, bandlik, turizm klasteri, infratuzilma, ekologik turizm, mahalliy brend, innovatsion boshqaruv.

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida qishloq hududlarini iqtisodiy va ijtimoiy jihatdan rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Qishloq joylarda mavjud tabiiy, madaniy, tarixiy resurslardan samarali foydalanish orqali yangi daromad manbalarini yaratish g'oyasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylanmoqda.

Shunday imkoniyatlardan biri – agroturizmdir. Bu soha nafaqat iqtisodiy, balki madaniy va ekologik barqarorlikni ham ta'minlaydi. Agroturizmning rivojlanishi hududiy iqtisodiyotda yangi ish o'rinlarini yaratish, tadbirkorlikni rivojlantirish, mahalliy mahsulotlarni targ'ib qilish va ekologik muvozanatni saqlashga xizmat qiladi.

Tadqiqot maqsadi: O'zbekiston hududlarida agroturizm sohasini rivojlantirishning iqtisodiy samaradorligini o'rganish, mavjud muammolarni tahlil qilish va ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar ishlab chiqish.

Tadqiqot vazifalari:

1. Agroturizmning nazariy asoslarini tahlil qilish;
2. O'zbekiston hududlarida agroturizmni rivojlantirish holatini o'rganish;
3. Hududiy iqtisodiyotga agroturizmning bevosita va bilvosita ta'sirini aniqlash;
4. Xorijiy davlatlar tajribasini tahlil qilish;
5. O'zbekiston uchun mos model va rivojlantirish strategiyasini taklif etish.

Agroturizm — bu turistlarga qishloq xo‘jaligi faoliyati, milliy taomlar, dehqonchilik va chorvachilik jarayonlarini ko‘rsatish orqali dam olish imkoniyatini beruvchi xizmat turi. U qishloq xo‘jaligi va turizm industriyasi sintezi hisoblanadi.

Jahon tajribasida Italiya, Fransiya, Ispaniya, Turkiya va Xitoyda agroturizm sohasidan olingan daromad qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishining 10–15 foizini tashkil etmoqda. O‘zbekiston uchun bu ko‘rsatkich hozircha 1–2 foiz atrofida.

O‘zbekiston hududlarida agroturizmning hozirgi holati: O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 30-dekabrda “Agroturizmni rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ–493-son qarori bu yo‘nalishdagi yangi bosqichni boshlab berdi.

Bugungi kunda Samarqand viloyatining Urgut tumani, Farg‘ona viloyatining Rishton tumani, Qashqadaryoning Shahrisabz tumani va Toshkent viloyatining Bo‘stonliq tumanida pilot agroturizm zonalarini tashkil etilgan.

Statistik ma’lumotlar (Davlat statistika qo‘mitasi ma’lumotlari asosida):

Yil	Agroturizm obyektlari soni	Band bo‘lgan aholi soni	Daromad (mlrd so‘m)
2022	85	2 300	48,2
2023	126	3 700	79,6
2024	194	5 100	121,4

Ko‘rinib turibdiki, so‘nggi uch yilda agroturizm obyektlari soni 2 barobardan ortiq oshgan, daromad esa 2,5 baravarga ko‘paygan. Bu esa hududiy iqtisodiyotning faol diversifikatsiyalanayotganini ko‘rsatadi.

Agroturizmning hududiy iqtisodiyotga ta’siri quyidagi yo‘nalishlarda namoyon bo‘ladi:

1. Bandlikni oshiradi. Qishloq joylarda 1 ta agroturizm fermasi o‘rtacha 10–15 kishini doimiy ish bilan ta’minlaydi.
 2. Mahalliy mahsulotlarga talabni oshiradi. Turistlar mahalliy hunarmandchilik mahsulotlari, meva-sabzavot, sut, asal va milliy taomlarga qiziqadi.
 3. Infratuzilmani yaxshilaydi. Turizm infratuzilmasi rivojlanishi natijasida yo‘llar, internet, sanitariya va transport xizmatlari sifatini oshiradi.
 4. Madaniy merosni asraydi. Qishloq joylarda an’anaviy hunarmandchilik, milliy liboslar va urf-odatlar qayta tiklanadi.
- Agroturizm faoliyati uchun huquqiy-me’yoriy baza to‘liq shakllanmagan;
 - Mahalliy aholining turizm bo‘yicha bilim darajasi past;
 - Raqamli marketing va reklama imkoniyatlari yetarlicha yo‘lga qo‘yilmagan;
 - Kredit-moliya qo‘llab-quvvatlovi sust.

Agroturizmni rivojlantirish uchun “Agroturizm to‘g‘risida” maxsus qonun qabul qilish, Turizm va qishloq xo‘jaligi kollejlari agroturizm yo‘nalishlarini joriy etish,

Mahalliy tadbirkorlarga imtiyozli kreditlar ajratish, Har bir viloyatda “Agroturizm klasteri” tashkil etish Xorijiy sayyohlarni jalb etish uchun raqamli reklama platformalarini rivojlantirish kerak bo`ladi.

Xulosa: Agroturizm — bu oddiy dam olish turi emas, balki hududiy iqtisodiy o`sinhning yangi modelidir. U qishloq xo`jaligini modernizatsiya qilish, aholi bandligini oshirish, ekologik turizmni rivojlantirish va mahalliy iqtisodiy muvozanatni mustahkamlashda muhim o`rin tutadi.

O`zbekiston uchun bu soha hali yangi bo`lsa-da, so`nggi yillardagi ijobiy natijalar uni kelajakda hududiy iqtisodiyotning tayanch tarmoqlaridan biriga aylantirish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O`zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 30-dekabrdagi PQ-493-son qarori.
2. O`zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo`mitasi hisobotlari (2022–2024).
3. “Agroturizmni rivojlantirishning innovatsion yondashuvlari”, T.Usmonov, Toshkent, 2023.
4. “Hududiy iqtisodiyot nazariyasi”, M.Norqulov, TDIU, 2022.
5. FAO (Food and Agriculture Organization) – “Rural Tourism and Sustainable Development” (Rome, 2021).
6. World Tourism Organization (UNWTO) Annual Report, 2023.
7. “O`zbekiston turizm sohasini rivojlantirish strategiyasi – 2030”, Turizm qo`mitasi nashri, 2024.